

Z ziemi włoskiej do Polski....,
czyli o zapożyczeniach

Italianizm – jest to wyraz, zwrot, konstrukcja składniowa, przejęte z języka włoskiego lub na nim wzorowane i wprowadzone na grunt słownictwa polskiego.

Spaghetti Made in Poland. Bo Polacy też chcą być oryginalni

Źródło: Demotywatory.pl,

link: <https://demotywatory.pl/3702313/Spaghetti-Made-in-Poland>
[dostęp: 18.02.2022].

Włochy czy Italia?

Skąd wywodzi się polska nazwa **Włochy**, odbiegająca od nazwy funkcjonującej na Starym Kontynencie (ang. *Italy*, czes. *Italie*, fr. *Italié*, hiszp. *Italia*, niem. *Italien*), która nawiązywała do włoskiego słowa **Italia**?

Nazwa **Włochy** w dawnej polszczyźnie funkcjonowała jako biernik liczby mnogiej i wskazywała mieszkańców kraju, w tym wypadku Włoszy, by następnie z nazwy mieszkańców przeistoczyć się w nazwę kraju:

Włoszy
(mieszkańcy kraju)

Włochy
(nazwa kraju)

Krótką historia zapożyczeń

Napływ italianizmów do języka polskiego związany jest z nasileniem się kontaktów polsko-włoskich (koniec XV w.). Żywe związki kulturowe, polityczne i handlowe, popularyzacja włoskiej mody jako zjawiska społeczno-językowego wiązała się z:

- przyjazdami włoskich artystów (architektów, rzeźbiarzy) do Polski,
- przyjazdami i osiedlaniem się włoskich kupców, rzemieślników (południe Polski),
- studiami polskiej inteligencji na włoskich uniwersytetach (Bologna – medycyna, Padwa – prawo),
- pobytami turystyczno-rekreacyjnymi polskiej szlachty we Włoszech,
- szlakiem pielgrzymek do Ziemi Świętej wiodącym przez Włochy,
- Bona Sforza d’Aragona, żona Zygmunta Starego, zasiadła na polskim tronie 18 kwietnia 1518 roku.

Moda na italianizmy trwała do XVIII wieku.

Bona Sforza, królowa Polski (1518–1557)

Źródło grafiki: Polacy we Włoszech,

link: <https://www.polacywe włoszech.com/2020/05/15/bona-sforza-królowa-polski-ksiezn-a-bari/> [dostęp: 18.02.2022]

Zygmunt I Stary, król Polski (1507–1548)

Źródło grafiki: Twojehistoria.pl,

link: <https://twojehistoria.pl/encyklopedia/zygmunt-i-stary-król-polski-1507-1548/>, [dostęp: 18.02.2022]

Włochy były pierwszym krajem, który uznał niepodległość Polski.

Tratto dall'Inno d'Italia.

Il Canto degli Italiani

*Son giunchi che piegano
Le spade vendute:
Già l'Aquila d'Austria
Le penne ha perdute.
Il sangue d'Italia,
Il sangue Polacco,
Bevé, col cosacco,
Ma il cor le bruciò.*

Tratto dall'Inno di Polonia

*Il sangue d'Italia,
Il sangue Polacco,
Bevé, col cosacco,
Ma il cor le bruciò*

Hymn państwowy Włoch

/ Pieśń Włochów

*Najemne miecze
Jak cienkie trzciny
Już austriacki orzeł
Stracił swe pióra
Krew włoską
Krew polską
Pił wraz z Kozakiem
Lecz wypaliła mu serce*

Autor słów: Goffredo Mamelli

Hymn państwowy Polski

Mazurek Dąbrowskiego / Pieśń Legionów Polskich we Włoszech

*Marsz, marsz Dąbrowski
z ziemi włoskiej do Polski
za Twoim przewodem
złączym się z narodem*

Autor słów: Józef Wybicki

KUCHNIA

Których wyrazów używasz na co dzień? Czy brzmią tak samo?

KULTURA I SZTUKA

amaretto al dente

brokuł rukola salami

allegro maestro opera duet pianista

cappuccino ciabatta

lazania makaron tiramisu

aria wiolonczela fortepian akompaniament

mozzarella kalafior

spaghetti pomidor

penne espresso

pizza ravioli

prosciutto cafe latte vermutt zabajone

risotto tortellini frutti di mare

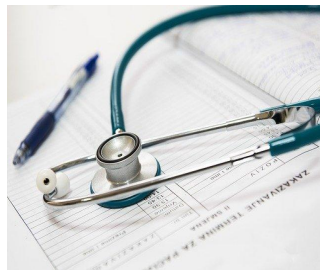

brawo

karnawał

cokół fraszka galeria

pałac cytadela forteca pergola

waluta

febra MEDYCYNIA

salto trampolina SPORT

EKONOMIA

bank bankier brutto

kwarantanna lazaret

bolid

autostrada fiat

MOTORYZACJA

**Żądamy repolonizacji polskiej kuchni!
Włoszczyzna precz!**

Żądamy repolonizacji polskiej kuchni! Włoszczyzna precz!

Źródło grafiki:

<https://demotywatory.pl/4755855/Zadamy-repolonizacji-polskiej-kuchni-Wloszczyzna-precz>
[dostęp: 18.02.2022]

WŁOSZCZYŻNA –

1. gotowy zestaw surowych warzyw, składający się z marchwi, pietruszki, pora i kawałka selera, który kupuje się w celu przyrządzenia wywaru na zupę;
2. język włoski;
3. potrawa wywodząca się z kuchni włoskiej; od przymiotnika *włoski*;

przypadek	liczba pojedyncza	liczba mnoga
Mianownik (kto? co?)	włoszczyzna	włoszczyzny
Dopełniacz (kogo? czego?)	włoszczyzny	włoszczyzn
Celownik (komu? czemu?)	włoszczyźnie	włoszczyznom
Biernik (kogo? co?)	włoszczyżnę	włoszczyzny
Narzędnik (z kim? z czym?)	włoszczyżną	włoszczyżnami
Miejscownik (o kim? o czym?)	włoszczyżnie	włoszczyżnach
Wołacz (hej!)	włoszczyzno	włoszczyzny

Prawdziwi przyjaciele - włoskie słowa w polskiej kuchni...?

AMARETTO – wł. likier o smaku migdałowym;
ciasteczko albo makaronik z gorzkimi migdałami,
zdrobnienie od wł. *amaro* ‘gorzki’, z łac. *amarus* ‘gorzki’.

przypadek	liczba pojedyncza	liczba mnoga
mianownik (kto? co?)	amaretto	amaretto
dopełniacz (kogo? czego?)	amaretto	amaretto
celownik (komu? czemu?)	amaretto	amaretto
biernik (kogo? co?)	amaretto	amaretto
narzędnik (z kim? z czym?)	amaretto	amaretto
miejszczownik (o kim? o czym?)	amaretto	amaretto
wołacz (hej!)	amaretto	amaretto

Cappuccino

kawa nieważna, liczy się pianka

www.demotywatory.pl

CAPPUCINO – 1. czarna kawa z dodatkiem zmiksowanego mleka;
2. mający smak tej kawy, np. lody cappuccino; wł. *cappuccino*
od *cappuccio* ‘kaptur’, z *cappa* (jak poprzednio)
od późnołac. ‘nakrycie głowy; płaszcz’ z (?) łac. *caput* ‘głowa’

przypadek

liczba pojedyncza

liczba mnoga

mianownik (kto? co?)

cappuccino

cappuccino

dopełniacz (kogo? czego?)

cappuccino

cappuccino

celownik (komu? czemu?)

cappuccino

cappuccino

biernik (kogo? co?)

cappuccino

cappuccino

narzędnik (z kim? z czym?)

cappuccino

cappuccino

miejscownik (o kim? o czym?)

cappuccino

cappuccino

wołacz (hej!)

cappuccino

cappuccino

Cappuccino kawa nieważna, liczy się pianka

Źródło grafiki: <https://demotywatory.pl/2989234/Cappuccino> [dostęp:
17.02.2022]

Ciebie też denerwuje

kiedy mimo usilnych prób nie możesz nabrać na łyżkę ostatniego kawałka ciasta?

www.demotywatory.pl

TIRAMISU – ndm, schłodzony delikatny deser z biszkoptów nasączonych mocną kawą i alkoholem, przełożonych masą z serka *mascarpone*, posypany kakao; także lody, tort, jogurt itp. o smaku tego deseru; właśc. wł. *tiramis`u*, od wł. *tirare* ‘ciągnąć’, *su* ‘do góry’, *tirare su* ‘ciągnąć do góry’ (‘podnieść na duchu’), dosł. ‘podnieś mnie w górę’; w wersji polskiej często pominięty zostaje akcent graficzny;

Odmiana: **wyraz nieodmienny**

Ciebie też denerwuje, kiedy mimo usilnych prób nie możesz nabrać na łyżkę ostatniego kawałka ciasta?

Źródło grafiki: <https://demotywatory.pl/2721551/Ciebie-tez-denerwuje> [dostęp: 18.02.2022r.]

Źródło grafiki: <https://www.cafebabilon.pl/2013/12/ciabatta/> [dostęp: 17.02.2022]

CIABATTA – lekki włoski chlebek z pełnej mąki pszennej, mający kształt prostopadłościanu; wł. ‘pantofel, kapeć, papuść, stary but; grat’; kulin. ‘płaski podłużny chleb’;

przypadek	liczba pojedyncza	liczba mnoga
mianownik (kto? co?)	ciabatta	ciabatty
dopełniacz (kogo? czego?)	ciabatty	ciabatt
celownik (komu? czemu?)	ciabacie	ciabattom
biernik (kogo? co?)	ciabattę	ciabatty
narzędnik (z kim? z czym?)	ciabattą	ciabattami
miejscownik (o kim? o czym?)	ciabacie	ciabattach
wołacz (hej!)	ciabatto	ciabatty

AL DENTE – wyrażenie przyimkowe, w korpusie pojawia się jako *pizza al dente*, dotyczy sposobu przygotowania:

(przygotowany) *al dente* – dosł. ‘na ząb’, potrawa nie nazbyt miękko;

odmiana: **wyraz nieodmienny.**

Al Dente. Włoska nazwa na po prostu nie dogotowany makaron
Źródło grafiki: <https://demotywatory.pl/2214800/Al-Dente> [dostęp: 17.02.2022]

Brokuł
Zmora dzieciństwa

www.demotywatory.pl

Brokuł. Zmora dzieciństwa

Źródło grafiki: <https://demotywatory.pl/2500829/Brokuł> [dostęp: 17.02.2022].

BROKUŁ – ‘roślina barwy zielonej, która składa się z długiej, grubej i mięsistej łodygi oraz części jadalnej, podobnej do kalafiora’, brokuł włoski, kapusta szparagowa, zdrobnienie od *brocco* ‘odrośl, kielek’ od łac. *broccus* ‘sterczyący (o zębie)’;

przypadek	liczba pojedyncza	liczba mnoga
mianownik (kto? co?)	brokuł	brokuły
dopełniacz (kogo? czego?)	brokułu	brokułów
celownik (komu? czemu?)	brokułowi	brokułom
biernik (kogo? co?)	brokuł	brokuły
narzędnik (z kim? z czym?)	brokułem	brokułami
miejszczownik (o kim? o czym?)	brokule	brokułach
wołacz (hej!)	brokule	brokuły

Pizza "cztery pory Polski"

Jak się Włosi o tym dowiedzą,
to nam wypowiedzą wojnę

PIZZA – słowo o niejasnym pochodzeniu; być może wywodzi się od słowa germańskiego oznaczającego ‘kęs’, ‘kawałek chleba’;

Przypadek

Liczba pojedyncza Liczba mnoga

Mianownik (kto? co?)	pizza	pizze
Dopełniacz (kogo? czego?)	pizzy	pizz
Celownik (komu? czemu?)	pizzy	pizzom
Biernik (kogo? co?)	pizzę	pizze
Narzędnik (z kim? z czym?)	pizzą	pizzami
Miejscownik (o kim? o czym?)	pizzy	pizzach
Wołacz (hej!)	pizzo	pizze

Pizza “cztery pory roku Polski” Jak się Włosi o tym dowiedzą,
to nam wypowiedzą wojnę

Lasagne To taki tort o smaku spaghetti

Źródło grafiki: <https://m.demotywatory.pl/4165098> [dostęp: 17.02.2022]

LAZANIA – szerokie, płaskie kluski w kształcie dużych prostokątów, podawane zwykle z pomidorem, serem i sosem mięsnym; potrawa z tychże klusek, wł. l.mn. od *lasagna* ‘łazanka’ z łac. *lasanum* ‘garnek do gotowania’ od gr. *Íasana* (l.mn.) ‘trójnóg’, *Íasanon* ‘nocnik’;

przypadek	liczba pojedyncza	liczba mnoga
Mianownik (kto? co?)	lazania	lazanie
Dopełniacz (kogo? czego?)	lazanii	lazanii
Celownik (komu? czemu?)	lazanii	lazaniom
Biernik (kogo? co?)	lazanię	lazanie
Narzędnik (z kim? z czym?)	lazanią	lazaniami
Miejscownik (o kim? o czym?)	lazanii	lazaniach
Wołacz (hej!)	lazanio	lazanie

SPAGHETTI – cienki wł. makaron z rurek; wł. *spago* ‘sznurek’, poprzez dodanie sufiksu zdrabniającego *-etto* *speghetto* ‘mały sznurek, sznureczek’, stąd l.mn. *spaghetti*;

Odmiana: **wyraz nieodmienny**

Spaghetti Made in Poland Bo Polacy też chcą być oryginalni

Źródło grafiki: <https://demotywatory.pl/3702313/Spaghetti-Made-in-Poland> [dostęp: 18.02.2022]

Człowiek jest jak makaron: podgrzejesz - musi zmięknąć
Źródło grafiki: <https://demotywatory.pl/2775996/Czlowiek> [dostęp:
17.02.2022]

MAKARON – produkt spożywczy z ciasta pszennego bez drożdży z dodatkiem jaj (lub żółtek), soli, wody, o różnych kształtach; z wł. *maccherone* ‘makaron w kształcie długich rurek; makaron’, dawn. wł. *macarone*, dziś *maccherone* ‘makaron; głuptas’, gr. *makar’á* – danie z chleba i płatków owsianych, derywat słowa *mak’arios* – ‘zbawiony, błogosławiony, uradowany’, później również ‘żałobny posiłek’;

przypadek

liczba pojedyncza liczba mnoga

Mianownik (kto? co?)

makaron makarony

Dopełniacz (kogo? czego?)

makaronu makaronów

Celownik (komu? czemu?)

makaronowi makaronom

Biernik (kogo? co?)

makaron makarony

Narzędnik (z kim? z czym?)

makaronem makaronami

Miejscownik (o kim? o czym?)

makaronie makaronach

Wołacz (hej!)

makaronie makarony

Uwielbiam mozzarellę!

DEMOTYWATORY.PL

Ale może mi ktoś powiedzieć co zrobić z tymi dziwnymi kulkami, po tym jak już ją wypiję?

MOZZARELLA – biały ser z mleka bawolic;

przypadek

liczba pojedyncza

liczba mnoga

mianownik

mozzarella

mozzarelle

dopełniacz

mozzarelli

mozzarelli

celownik

mozzarelli

mozzarellom

biernik

mozzarellę

mozzarelle

narzędnik

mozzarellą

mozzarellami

miejscownik

mozzarelli

mozzarellach

wołacz

mozzarello

mozzarelle

Uwielbiam mozzarellę! Ale może mi ktoś powiedzieć, co zrobić z tymi dziwnymi kulkami, po tym jak już ją wypiję?

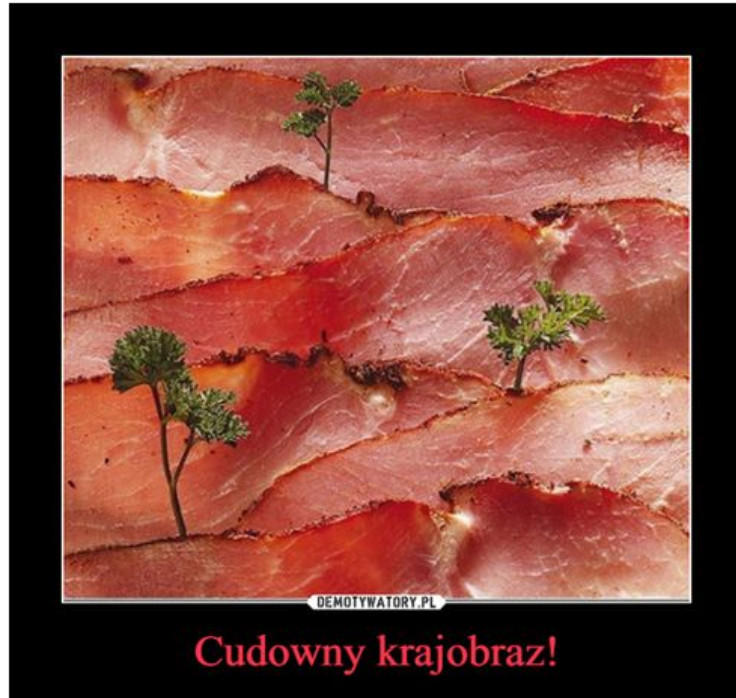
Źródło grafiki:

<https://demotywatory.pl/5006706/Uwielbiam-mozzarelle-Ale-moze-mi-kto-powie-dziec-co-zrobic-z> [dostęp: 17.02.2022]

PENNE – ndm, makaron w kształcie skośnie ściętych rurek; potrawa z tego makaronu; wł. *penna* ‘pióro’, l.mn. ‘makaron w kształcie rurek;

Źródło grafiki: <https://www.duecappucci.pl/rodzaje-wloskich-makaronow/> [dostęp: 18.02.2022]

PROSCIUTTO – surowa, wędzona, przyprawiona ziołami szynka wieprzowa, wł. jw. z dawn. wł. *presciutto*; *-sciu* od łac. *exsuctus* ‘wysuszony; wyspany’ participium perfecti od *exsugere* ‘wysać’;

Cudowny krajobraz!

Źródło grafiki: <https://demotywatory.pl/4917692/Cudowny-krajobraz> [dostęp: 18.02.2022]

RAVIOLI – pierożki, uszka nadziane mięsem, serem, szpinakiem itd., wł. jw., z dialektu pld.-wł. l.mn. od *ravi(u)olo* dosł. ‘rzodkiewka’ zdrobnienie od *rava* ‘rzepa’ z łac. *rapa* – jak poprzednio;

przypadek	liczba pojedyncza	liczba mnoga
mianownik (kto? co?)		ravioli
dopełniacz (kogo? czego?)		ravioli
celownik (komu? czemu?)		ravioli
biernik (kogo? co?)		ravioli
narzędnik (z kim? z czym?)		ravioli
miejsownik (o kim? o czym?)		ravioli
wołacz (hej!)		ravioli

TORTELLINI – ndm, pierożki nadziewane farszem mięsnym, o charakterystycznym kształcie (ze zlepionymi rogami), wł. *tortellino* ‘jw.’, odtortello ‘pierożek z mięsem’;

Odmiana: **wyraz nieodmienny**

Źródło grafiki: Obraz Ulrike Leone z Pixabay /CCO [dostęp: 18.02.2022]

RISOTTO – włoska potrawa z ryżu z mięsem, jarzynami i przyprawami; wł. jw., od *riso* ‘ryż’ z gr. *órydza* – ‘ryż’;

Przypadek	Liczba pojedyncza	Liczba mnoga
Mianownik (kto? co?)	risotto	risotta
Dopełniacz (kogo? czego?)	risotta	risott
Celownik (komu? czemu?)	risottu	risottom
Biernik (kogo? co?)	risotto	risotta
Narzędnik (z kim? z czym?)	risottem	risottami
Miejscownik (o kim? o czym?)	risotcie	risottach
Wołacz (hej!)	risotto	risotta

Zjadł risotto jesienne zimą - oszukał przeznaczenie

Źródło grafiki: <https://kwejk.pl/obrazek/1986388/zjadl-risotto-jesienne-zima.html>

[dostęp: 18.02.2022]

Źródło grafiki: Nataliya Vaitkevich z Pexels [dostęp: 18.02.2022]

RUKOLA – roślina o wąskich, zielonych liściach, podobna do szczawiu, zaostrażająca smak potraw; wł. *ruc(c)ola*, reg.bot. ‘rukiew siewna, rukola’;

przypadek	liczba pojedyncza	liczba mnoga
Mianownik (kto? co?)	rukola	rukole
Dopełniacz (kogo? czego?)	rukoli	rukoli
Celownik (komu? czemu?)	rukoli	rukolom
Biernik (kogo? co?)	rukolę	rukole
Narzędnik (z kim? z czym?)	rukolą	rukolami
Miejscownik (o kim? o czym?)	rukoli	rukolach
Wołacz (hej!)	rukolo	rukole

Tak wyglądają krwinki u człowieka

A tak u Włocha

SALAMI – trwała, sucha kielbasa wędzona, z białym nalotem pleśni, wyrabiana pierwotnie we Włoszech (Bolonia, Mediolan), później także na Węgrzech i w Czechosłowacji; wł. *salume* (m) l.p. ‘każdy produkt z mięsa wieprzowego’, ‘wędlina’; od *salare* ‘solić; peklować’, z *sale* ‘sól’;

Odmiana: **nieodm.**

Tak wyglądają krwinki u człowieka. A tak u Włocha.
Źródło grafiki: <https://www.blasty.pl/tag/salami> [dostęp: 18.02.2022]

Włoskie słowa w kulturze, sztuce, architekturze...

Wiesz co to fraszka?

Taki mem, tylko bez obrazka

Wiesz, co to fraszka? Taki mem, tylko bez obrazka

Zródło grafiki:

<https://demotywatory.pl/4837002/Wiesz-co-to-fraszka-Taki-mem-tylko-be-z-obrazka>[dostęp: 18.02.2022].

Fraszka – z wł. *franca* 'gałązka; drobiazg, błahostka'; 'krótki, żartobliwy utwór wierszowany, oparty na ciekawym, dowcipnym pomysle'.

Popularnymi w Polsce autorami fraszek byli m.in. **Jan Kochanowski** (1530 –1584), **Julian Tuwim** (1894–1953), **Jan Sztaudynger** (1904– 1970).

Fryderyk Chopin całe swe życie przegrał. Coś w tym jest

Źródło grafiki: <https://demotywatory.pl/5051954/Cos-w-tym-jest> [dostęp: 18.02.202]

Polacy używają wielu słów pochodzenia włoskiego, które odnoszą się do muzyki. Część z nich zapożyczono w niezmiennej formie, są to m.in. **aria**, **maestro**, **opera**, **allegro pianista**, niektóre różnią się od włoskiego pierwowzoru: po polsku: **fortepian**, po włosku: pianoforte.

Wybitnym polskim kompozytorem i pianistą był **Fryderyk Chopin** (1810– 1849), nazywany „poetą fortepianu”. Poeta Cyprian Norwid napisał o nim: „Rodem Warszawianin, sercem Polak, a talentem świata obywatel”.

Jedną pierwszych pianistek w XIX-wiecznej Europie i w historii muzyki była **Maria Szymanowska** (1789–1831).

Inni wielcy polscy kompozytorzy to m.in.: **Michał Kleofas Ogiński** (1765-1833), **Stanisław Moniuszko** (1819-1872), **Ignacy Jan Paderewski** (1860–1941), **Karol Szymanowski** (1882–1937), **Wojciech Kilar** (1932–2013), **Krzysztof Penderecki** (1933 – 2020).

akwarela

krok po kroku

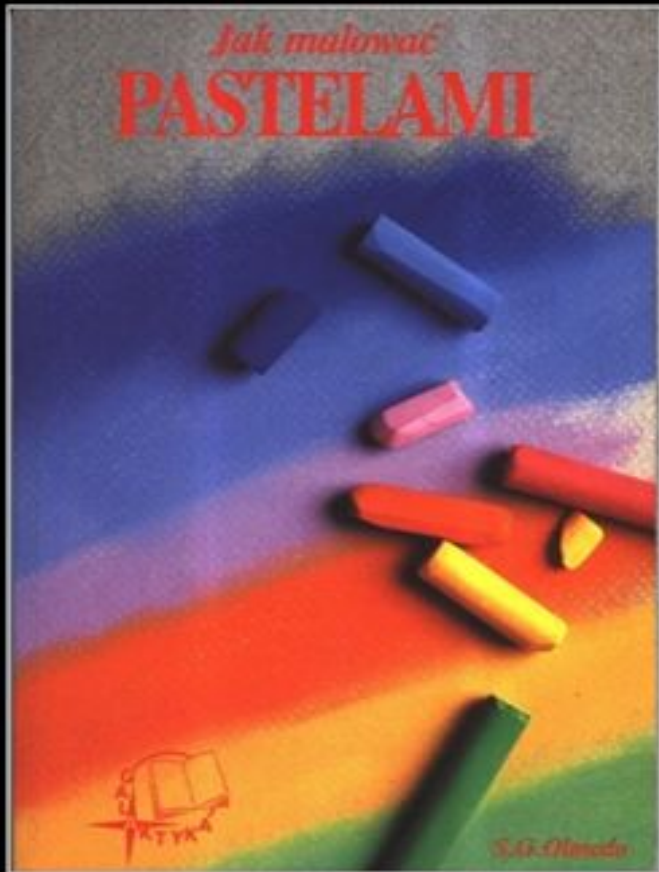
www.demotywatory.pl

Akwarela krok po kroku

Źródło grafiki: <https://demotywatory.pl/4072281> [dostęp: 18.02.2022].

Akwarela to ‘technika malowania farbami na bazie wody’. Najbardziej znany polski malarz akwarelista to **Julian Fałat** (1853–1929), autor m.in. takich obrazów jak: *Widok Krakowa* (1898), *Świteż* (1888).

Najbardziej znani polscy malarze to m.in. **Jan Matejko** (1838–1839) – autor obrazów o tematyce historycznej; **Jacek Malczewski** (1854–1929) – malarz symbolista; **Artur Grottger** (1837 – 1867) – autor obrazów o tematyce historycznej, **Juliusz Kossak** (1824 –1899) – malarz akwarelista, którego ulubionym tematem były sceny batalistyczne i konie; **Henryk Siemiradzki** (1843 – 1902) – malarz mieszkający przez wiele lat we Włoszech; **Józef Chełmoński** (1850 – 1914) – znakomity pejzażysta; **Teodor Axentowicz** (1859 – 1938) – wybitny twórca portretów; **Leon Wyczółkowski** (1852 – 1936) – wszechstronny malarz, rysownik i grafik; **Władysław Podkowiński** (1866-1895) – malarz symbolista, prekursor impresjonizmu w polskim malarstwie

Nawet i pastelami

można stworzyć coś, co ludzie będą oglądać latami

www.demotywatory.pl

PASTEL – z wł. *pastello* ‘miękka kredka, technika malarska dająca łagodną kreskę’; farba artystyczna w postaci miękkiej kredki, za pomocą której można otrzymać rysunek bez wyraźnych konturów’;

Liczba pojedyncza **Liczba mnoga**

Mianownik (kto? co?):	pastel	pastele
Dopełniacz (kogo? czego?):	pastel	pasteli/pastelów
Celownik (komu? czemu?):	pastelowi	pastelom
Biernik (kogo? co?):	pastel	pastele
Narzędnik (z kim? z czym?):	pastelem	pastelami
Miejscownik (o kim? o czym?):	pastelu	pastelach
Wołacz (hej!):	pastelu	pastele

Nawet i pastelami można stworzyć coś, co ludzie będą oglądać latami

Źródło grafiki: <https://demotywatory.pl/1526229/Nawet-i-pastelami>

[Dostęp: 18.02.2022]

Opera to takie miejsce

w którym ktoś dźgnięty sztyletem zaczyna śpiewać, zamiast umrzeć.

Opera to takie miejsce, w którym ktoś dźgnięty sztyletem,
zaczyna śpiewać, zamiast umrzeć.

Źródło grafiki: <https://memy.jeja.pl/243794,opera-to-takie-miejsce.html> [dostęp: 18.02.2022]

OPERA – z wł. *opera* – ‘praca, czynność, dzieło’, w j. polskim ‘opera jako budynek lub utwór muzyczny’.

	liczba pojedyncza	liczba mnoga
Mianownik (kto? co?)	opera	opery
Dopełniacz (kogo? czego?)	opery	oper
Celownik (komu? czemu?)	operze	operom
Biernik (kogo? co?)	operę	opery
Narzędnik (z kim? z czym?)	operą	operami
Miejscownik (o kim? o czym?)	operze	operach
Wołacz (hej!)	opero	opery

AKOMPANIAMENT – z wł. *accompagnamento*,
od *accompagnare* z łac. śred. *companiono* ‘towarzyszyć’ –
‘towarzyszenie na instrumencie soliście lub zespołowi’.

liczba pojedyncza

liczba mnoga

Mianownik (kto? co?)

akompaniament

akompaniamenty

Dopełniacz (kogo? czego?)

akompaniamentu

akompaniamentów

Celownik (komu? czemu?)

akompaniamentowi

akompaniamentom

Biernik (kogo? co?)

akompaniament

akompaniamenty

Narzędnik (z kim? z czym?)

akompaniamentem

akompaniamentami

Miejscownik (o kim? o czym?)

akompaniamencie

akompaniamentach

Wołacz (hej!)

akompaniamencie

akompaniamenty

Akompaniament pod wypowiedź premiera

Źródło grafiki:

<https://demotywatory.pl/4989492/Akompaniament-pod-wypowiedz-premiera> [dostęp: 18.02.2022]

Maestro w domu

Źródło grafiki: <https://demotywatory.pl/4402515/Maestro-w-domu>
 [Dostęp: 18.02.2022]

MAESTRO – przest. ‘mistrz’; tytuł dawany wybitnym muzykom (wirtuozom, dyrygentom, nauczycielom), zwłaszcza włoskim; wł. *maestria* ‘maestria, biegłość’ od *maestro* ‘mistrz; nauczyciel; majster’ z łac. *magister*;

liczba pojedyncza **liczba mnoga**

Mianownik (kto? co?)	maestro	maestrowie / maestra
Dopełniacz (kogo? czego?)	maestra	maestrów
Celownik (komu? czemu?)	maestrowi	maestrom
Biernik (kogo? co?):	maestra	maestrów
Narzędnik (z kim? z czym?)	maestrem	maestrami
Miejscownik (o kim? o czym?)	maestrze	maestrach
Wołacz (hej!):	maestro	maestrowie / maestra

Jesteś w Pałacu Kultury i Nauki

Ale kiedy kichniesz, to nikt Ci nie odpowie "na zdrowie!"

www.demotywatory.pl

Pałac – to ‘okazała siedziba władcy lub możnego pana’.

Pałac Kultury i Nauki to zabytek, który znajduje się w Warszawie, przy placu Defilad 1. To jeden z najwyższych budynków w Polsce.

Wieżowiec został zbudowany w latach 1952–1955, autorem projektu był rosyjski architekt Lew Rudniew.

Turyści mogą obejrzeć panoramę miasta z tarasu widokowego na 30. piętrze budynku.

Jednym z najbardziej znanych pałaców w stolicy jest **Pałac Łazienkowski** (inaczej: **Pałac na Wodzie**, **Pałac na Wyspie**) – rozbudowany w stylu klasycystycznym przez króla Stanisława Augusta Poniatowskiego (w latach 1788–1793). Pałac znajduje się na wyspie otoczonej stawem. Autorem projektu rozbudowy był m.in. włoski architekt **Domenico Merlini**. Nadwornym malarzem króla Stanisława Poniatowskiego był **Marcello Bacciarelli**.

Jesteś w Pałacu Kultury i Nauki, ale kiedy kichniesz, to nikt Ci nie odpowie "na zdrowie!"
Źródło grafiki: <https://demotywatory.pl/98686/8/Jestes-w-Palacu-Kultury-i-Nauki> [dostęp: 22.02.2022.]

GALERIA HANDLOWA - NIECZYNNE

“Chodźmy pospacerować po stacji benzynowej”

Źródło grafiki: <https://pl.pinterest.com/pin/801007483707372672/> [dostęp: 18.02.2022]

GALERIA – z wł. *galleria* ‘instytucja zajmująca się udostępnianiem publiczności dzieł sztuki’; ‘budynek, w którym mieści się galeria sztuki’; ‘duża hala mieszcząca wiele sklepów’;

	liczba pojedyncza	liczba mnoga
Mianownik (kto? co?)	galeria	galerie
Dopełniacz (kogo? czego?)	galerii	galerii
Celownik (komu? czemu?)	galerii	galeriom
Biernik (kogo? co?)	galerię	galerie
Narzędnik (z kim? z czym?)	galerią	galeriami
Miejscownik (o kim? o czym?)	galerii	galeriach
Wołacz (hej!)	galerio	galerie

... w motoryzacji, sporcie...

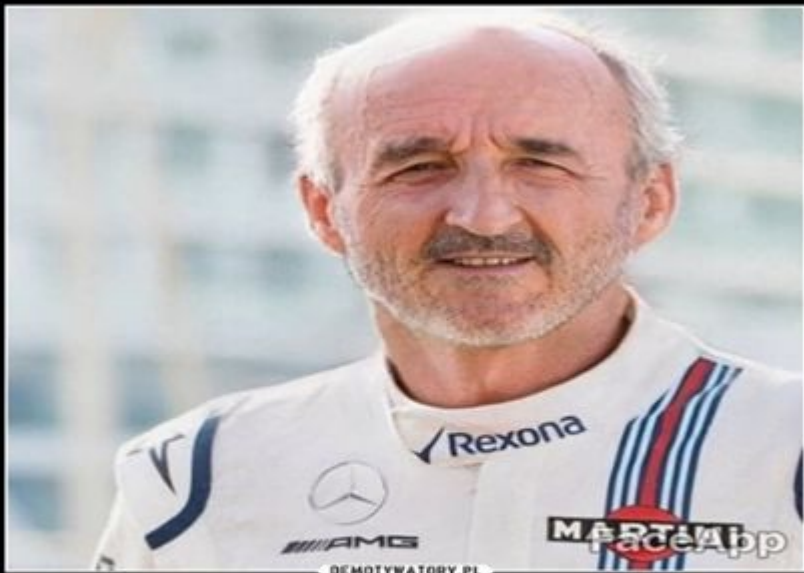
Polak to taki MacGyver wśród narodów

Źródło grafiki:

<https://buzz.gazeta.pl/buzz/7,156947,13015077,demot-dnia-potrzeba-matka-wynalazku.html> [dostęp: 18.02.2022]

Przez wiele lat popularnym samochodem w Polsce był **Polski Fiat**. W Polsce samochody te były produkowane na licencji włoskiego przedsiębiorstwa Fiat z siedzibą w Turynie.

Fiat – to nazwa (akronim) utworzona od Fabbrica Italiana Automobili Torino (F.I.A.T.).

**Robert Kubica w oczekiwaniu
na dobry bolid**

**BOLID - samochód wyścigowy biorący udział
w rozgrywkach Formuły 1.**

Jednym z najbardziej znanych polskich kierowców
wyścigowych i rajdowych jest **Robert Kubica**,
pierwszy i do tej pory jedyny Polak startujących
w wyścigach Formuły 1.

Robert Kubica w oczekiwaniu na dobry bolid

Źródło grafiki: <https://demotywatory.pl/4937857/Robert-Kubica-w-oczekiwaniu-na-dobry-bolid>
[18.02.2022].

Życie jest jak salto: najpierw wzbija w górę, potem wszystko wywraca się do góry nogami i w końcu jakoś stajesz na nogi

Źródło grafiki: <https://demotywatory.pl/2244706/Zycie-jest-jak-salto>

[Dostęp: 18.02.2022]

SALTO – wł. *salto* 'skok; przejście' 'przewrót w powietrzu, wykonany bez podparcia się rękami w ten sposób, że ruch rozpoczyna się od wybicia się ze stóp'.

liczba pojedyncza liczba mnoga

Mianownik (kto? co?):	salto	salta
Dopełniacz (kogo? czego?):	salta	salt
Celownik (komu? czemu?):	saltu	saltom
Biernik (kogo? co?):	salto	salta
Narzędnik (z kim? z czym?):	saltem	saltami
Miejscownik (o kim? o czym?):	salcie	saltach
Wołacz (hej!):	salto	salta

DEMOTYWATORY.PL

Trampolina

Życie jest jak trampolina. Więcej razy jesteś w dole niż w górze

Trampolina. Życie jest jak trampolina.
Więcej razy jesteś w dole niż w górze.

Źródło grafiki: <https://demotywatory.pl/3834609> [Dostęp: 18.02.2022].

TRAMPOLINA – wł. *trampolino*

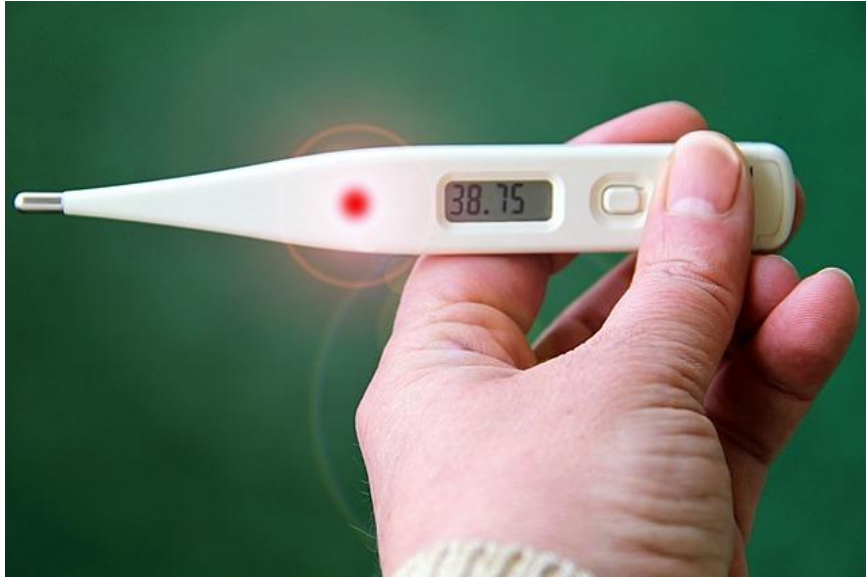
1. 'przyrząd gimnastyczny, który składa się z dużej metalowej ramy i rozpiętej na niej sprężystej siatki, służący do wykonywania ewolucji akrobatycznych w powietrzu';

2. 'elastyczna deska umieszczona nad powierzchnią wody, umożliwiająca zawodnikowi wysokie wybiecie przy skokach do wody';

liczba pojedyncza liczba mnoga

Mianownik (kto? co?):	trampolina	trampoliny
Dopełniacz (kogo? czego?):	trampoliny	trampolin
Celownik (komu? czemu?):	trampolinie	trampolinom
Biernik (kogo? co?):	trampolinę	trampoliny
Narzędnik (z kim? z czym?):	trampoliną	trampolinami
Miejscownik (o kim? o czym?):	trampolinie	trampolinach
Wołacz (hej!):	trampolino	trampoliny

...medycynie i ekonomii...

Źródło grafiki: Obraz Gundula Vogel z Pixabay [Dostęp: 25.02.2022.]

FEBRA – z łac. *febris* 'gorączka'

1. 'gorączka, której towarzyszą dreszcze'

2. przest. 'malaria'

3. pot. 'opryszczka – objaw'; *żółta febra* med. 'ostra choroba zakaźna występująca w krajach tropikalnych, przenoszona przez komary, objawiająca się m.in. wysoką gorączką i współwystępowaniem żółtaczk'

liczba pojedyncza **liczba mnoga**

Mianownik (kto? co?)	febra	febry
Dopełniacz (kogo? czego?)	febry	febr
Celownik (komu? czemu?)	febrze	febrom
Biernik (kogo? co?)	febrę	febry
Narzędnik (z kim? z czym?)	febrą	febrami
Miejscownik (o kim? o czym?)	febrze	febrach
Wołacz (hej!)	febro	febry

Kwarantanna, dzień pierwszy vs. 14-sty

Kwarantanna, dzień pierwszy vs 14-sty
Źródło grafiki: <https://demotywatory.pl/4985475>
[Dostęp: 18.02.2022]

KWARANTANNA – wł. *quarantanna*

1. 'przymusowe, okresowe odosobnienie ludzi, zwierząt, towarów itp. przybyłych lub przywiezionych z miejsc dotkniętych jakąś epidemią'

2. 'budynek przeznaczony do takiego odosobnienia';

	liczba pojedyncza	liczba mnoga
Mianownik (kto? co?)	kwarantanna	kwarantanny
Dopełniacz (kogo? czego?)	kwarantanny	kwarantann
Celownik (komu? czemu?)	kwarantannie	kwarantannom
Biernik (kogo? co?)	kwarantannę	kwarantanny
Narzędnik (z kim? z czym?)	kwarantanną	kwarantannami
Miejscownik (o kim? o czym?)	kwarantannie	kwarantannach
Wołacz (hej!)	kwarantanno	kwarantanny

Narodowy Lazaret pilnie kupi 10 mln jabłek

Jabłko z wieczora i nie ma doktora

Narodowy lazaret pilnie kupi 10 mln jabłek.

Jabłko z wieczora i nie ma doktora

Źródło grafiki:

<https://demotywatory.pl/5029344/Narodowy-Lazaret-pilnie-kupi-10mln-jablek-jablko-z-wieczora-i>

[Dostęp: 18.02.2022]

LAZARET – z wł. *lazzarette*

1. ‘szpital wojskowy, zwłaszcza urządzony doraźnie w warunkach polowych’

2. ‘szpital dla zakaźnie chorych, zwłaszcza dla trędowatych’;

liczba pojedyncza liczba mnoga

Mianownik (kto? co?)	lazaret	lazarety
Dopełniacz (kogo? czego?)	lazaretu	lazaretów
Celownik (komu? czemu?)	lazaretowi	lazaretom
Biernik (kogo? co?)	lazaret	lazarety
Narzędnik (z kim? z czym?)	lazaretem	lazaretami
Miejscownik (o kim? o czym?)	lazarecie	lazaretach
Wołacz (hej!)	lazarecie	lazarety

DEMOTYWATORY.PL

Bank

Tak się czuję kiedy wchodzę do środka

BANK - 1.a 'instytucja, w której ludzie mogą trzymać, oszczędzać lub pożyczać pieniądze', 1.b 'budynek, w którym mieści się bank – instytucja';

2. 'zbiór uporządkowanych według ustalonych kryteriów informacji';

3. 'miejsce, w którym przechowywane są komórki, tkanki i narządy wykorzystywane w celach medycznych lub badawczych', z wł. *banca* 'ławka; bank'.

Włoski wyraz *banca* pierwotnie oznacza 'ławkę'; znaczenie 'bank' pojawiło się wtórnie w nawiązaniu do zwyczaju wymieniania pieniędzy na ławkach, które służyły za kontuary;

Bank. Tak się czuję, kiedy wchodzę do środka

Źródło grafiki: <https://demotywatory.pl/3886769> [Dostęp: 18.02.2022]

BANKIER – ‘osoba, która jest właścicielem banku lub nim zarządza’;

liczba pojedyncza liczba mnoga

Mianownik (kto? co?)	bankier	bankierzy/bankiery
Dopełniacz (kogo? czego?)	bankiera	bankierów
Celownik (komu? czemu?)	bankierowi	bankierom
Biernik (kogo? co?)	bankiera	bankierów
Narzędnik (z kim? z czym?)	bankierem	bankierami
Miejscownik (o kim? o czym?)	bankierze	bankierach
Wołacz (hej!)	bankierze	bankierzy/bankiery

Bankier

“Ktoś, kto pożycza ci parasol, kiedy świeci słońce, ale chce go z powrotem, gdy zaczyna padać” - Mark Twain

www.demotywatory.pl

Bankier “Ktoś, kto pożycza ci parasol, kiedy świeci słońce, ale chce go z powrotem, gdy zaczyna padać” Mark Twain.

Źródło grafiki: <https://m.demotywatory.pl/1498327> [Dostęp:18.02.2022]

Różnica między netto a brutto

netto dostajesz wypłatę, w brutto ją wydajesz

www.demotywatory.pl

Różnica między netto a brutto: netto dostajesz wypłatę, w brutto ją wydajesz

Źródło grafiki: <https://demotywatory.pl/2388898/Roznica-miedzy-netto-a-brutto>

[Dostęp: 18.02.2022]

BRUTTO – wł. 'brzydki, brudny';
'przed uwzględnieniem potrąceń,
np. podatków lub kosztów produkcji';

Odmiana wyrazu: **nieodmienna część mowy**

Polska waluta: tylko tutaj złoty jest srebrny

Źródło grafiki: <https://demotywatory.pl/2540109/Polska-waluta> [Dostęp: 18.02.2022]

WALUTA – wł. *valuta* 'wartość, cena; moneta, pieniądze papierowe; suma'; 'jednostka pieniężna ustanowiona w danym kraju jako miernik wartości dóbr i usług';

liczba pojedyncza **liczba mnoga**

Mianownik (kto? co?)	waluta	waluty
Dopełniacz (kogo? czego?)	waluty	walut
Celownik (komu? czemu?)	walucie	walutom
Biernik (kogo? co?)	walutę	waluty
Narzędnik (z kim? z czym?)	walutą	walutami
Miejscownik (o kim? o czym?)	walucie	walutach
Wołacz (hej!)	waluto	waluty

Uwaga - “fałszywi” przyjaciele!

Przyjrzyj się dialogom. Dlaczego trzeba uważać na te słowa?

Credo... che sia una
bella cosa.

...ładna koza???

Ricorda, siamo felici di fare colazione.

Jaka piękna panna młoda!

Hmmm...
...panna?

- Mizeria

- Co było na obiad?

- Oj...

Ricorda, siamo felici di fare colazione.

c)

Jaka piękna panna
młoda!

Hmm... panna?

- Mizeria

- Co było na obiad?
- Oj...

„Fałszywi przyjaciele” to takie słowa w języku polskim, które brzmią podobnie do włoskich, ale mają inne znaczenie

PO WŁOSKU

PO POLSKU

colazione	–	kolacja ‘posiłek spożywany wieczorem’
cosa	–	koza ‘zwierzę’
sera	–	ser ‘wyrób otrzymywany z mleka’
rana	–	rana ‘skaleczenie’
scarpa	–	skarpa ‘stroma ściana urwiska’
buona	–	blona (termin biologiczny)
lato	–	pora roku między wiosną a jesienią
forse	–	forsa (potocznie) pieniądze
miseria	–	sałatka z surowych ogórków ze śmietaną; zły stan czegoś
droga	–	szlak komunikacyjny, trasa

Polska autostrada

gdzie pas zieleni jest szerszy od jezdni

www.demotywatory.pl

AUTOSTRADA – pochodzi od wł. *strada* ‘droga, ulica’, z łac. *strata* r.ż. od *stratus*, łac. *stratum* ‘posłanie; łożo’ z r.n. od *stratus* – participium perfecti od *sternere* ‘rozpościerać’;

przypadek

liczba pojedyncza

liczba mnoga

mianownik (kto? co?)

autostrada

autostrady

dopełniacz (kogo? czego?)

autostrady

autostrad

celownik (komu? czemu?)

autostradzie

autostradom

biernik (kogo? co?)

autostradę

autostrady

narzędnik (z kim? z czym?)

autostradą

autostradami

miejsownik (o kim? o czym?)

autostradzie

autostradach

wołacz (hej!)

autostrado

autostrady

Polska autostrada: gdzie pas zieleni jest szerszy od jezdni

Źródło grafiki: <https://demotywatory.pl/1984672/Polska-autostrada> [dostęp: 17.02.2022]

Fałszywi przyjaciele

koza

Niby zwykłe zwierze , a i tak chcesz je zobaczyć z bliska

www.demotywatory.pl

po włosku:

COSA – wł. ‘rzecz’,

po polsku:

pol. **KOZA** ‘nie duże zwierzę domowe mające krótką sierść, nogi zakończone kopytami, brodę i wygięte do tyłu rogi; wydające odgłos zwany meczeniem, hodowane dla mleka’;

Koza: niby zwykłe zwierzę, a i tak chcesz je zobaczyć z bliska

Źródło grafiki: <https://demotywatory.pl/2033720/koza>[dostęp: 18.02.2022]

Polski budżet jak szwajcarski ser

z samych dziur, z samych zer...

po włosku:

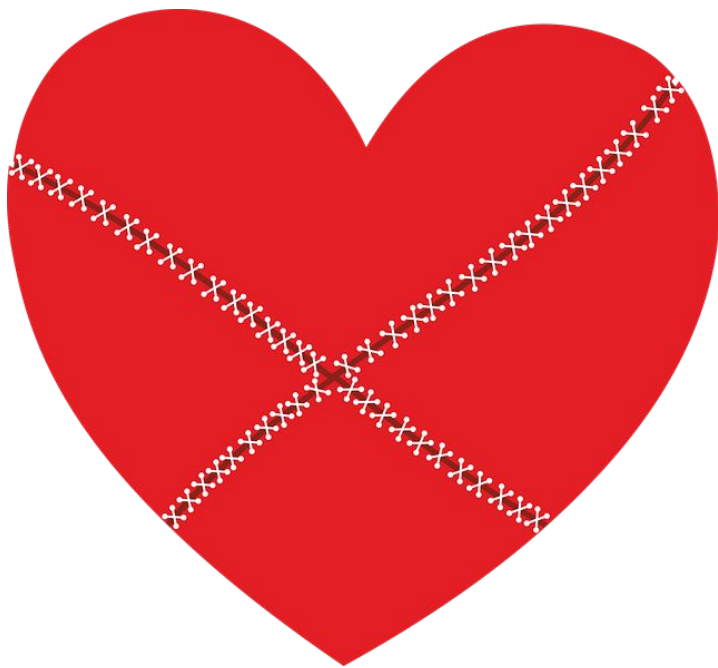
SERA – wł. ‘wieczór’,

po polsku:

pol. **SERA** pochodzi od *ser- nie ma sera* (dopełniacz lp.) ‘produkt spożywczy w postaci gęstej masy, otrzymywany z mleka krów, kóz lub owiec przez wydzielenie z niego białka i tłuszczu’;

Polski budżet jak szwajcarski ser - z samych dziur, z samych zer...

Źródło grafiki: <https://demotywatory.pl/4027386> [Dostęp: 18.02.2022]

po włosku:
RANA – wł. ‘żaba’,

po polsku:
**pol. *rana* ‘miejscowe uszkodzenie ciała;
skaleczenie’;**

Gdy masz 27 lat i jesteś niezamężna...

**Jak
wyglądasz:**

**Jak widzą
Cię rodzice:**

z nami nie zaśnieś

 Kawusia.pl

po włosku:

PANNA – wł. ‘śmietana’,

po polsku:

pol. *panna* ‘kobieta, która nie miała jeszcze
męża’;

Gdy masz 27 lat i jesteś niezamężna... - Jak wyglądasz / Jak Cię widzą rodzice...

Źródło grafiki: <https://memy.pl/tag/panna> [dostęp: 18.02.2022]

DEMOTYWATORY.PL

**Mama uczy swoją pociechę pokonywania
małej skarpy**

Tak też można

po włosku:

SCARPA – wł. ‘but’,

po polsku:

pol. *skarpa* ‘spadzista płaszczyna terenu;

ściana nasypu’

Mama uczy swoją pociechę pokonywania małej skarpy. Tak też można

Źródło grafiki:
<https://demotywatory.pl/5048804/Mama-uczy-swoja-pocieche-pokonywania-malej-skarpy>
[dostęp: 18.02.2022]

Lato

i zaczyna się moda na męskie podkolanówki

www.demotywatory.pl

po włosku:

LATO – wł. ‘strona’,

po polsku:

pol. *lato* ‘najcieplejsza, często upalna pora roku, okres kwitnienia większości kwiatów, czas zbioru zbóż, według kalendarza na półkuli północnej czas między 21 czerwca a 23 września’;

Lato - i zaczyna się moda na męskie podkolanówki

Źródło grafiki: <https://demotywatory.pl/3211969/Lato> [dostęp: 18.02.2022].

DEMOTYWATORY.PL

Kara

Kiedyś to nie był szlaban na komputer

po włosku:

CARA – wł. ‘droga, zarówno jako cena jak i bliska osoba’,

po polsku:

pol. *kara*’ niekomfortowa sytuacja (niewygoda, cierpienie fizyczne lub psychiczne, dolegliwość), którą ktoś musi znieść za to, że zrobił coś złego’

Kara - kiedyś to nie był szlaban na komputer

Źródło grafiki: <https://demotywatory.pl/3800746/Kara> [dostęp: 18.02.2022]

Jak już nie macie co robić z forszą

to pożyczcie stówę, brakuje mi do PS3...

www.demotywatory.pl

po włosku:

FORSE – wł. ‘może’,

po polsku:

pol. *forsa* z jęz. potocznego

‘moneta lub banknot’;

Jak już nie macie co zrobić z forszą, to pożyczę stówę, brakuje mi do PS3...

Źródło grafiki: <https://demotywatory.pl/1379007/Jak-juz-nie-macie-co-robic-z-forsa>
[dostęp: 18.02.2022]

Tzatziki

Mizeria

Mizeria - Tzatziki dla biedaka

WIĘCEJ NA DEMOTYWATORY.PL

Mizeria - Tzatziki dla biedaka

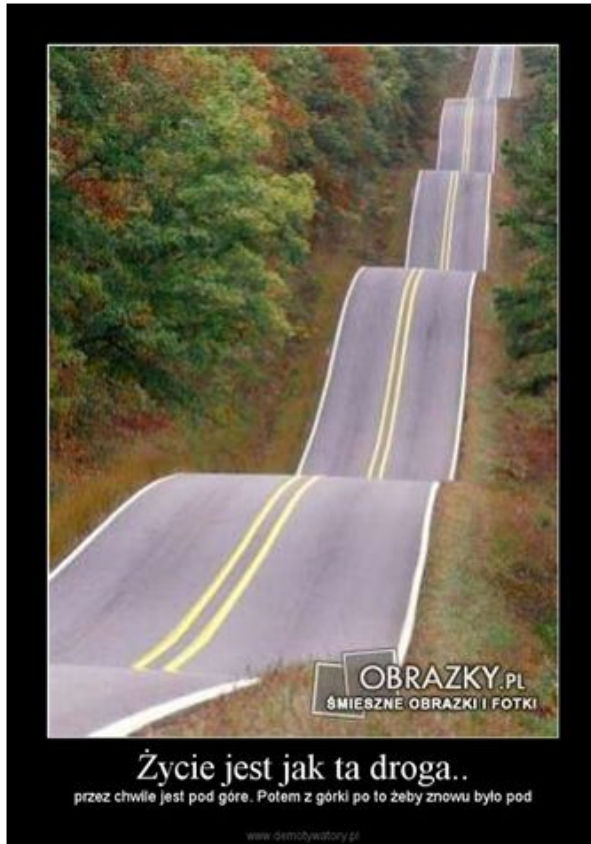
Źródło grafiki: <https://demotywatory.pl/4804134/Mizeria-Tzatziki-dla-biedaka> [dostęp: 18.02.2022]

po włosku:

MISERIA – wł. ‘bieda’,

po polsku:

pol. *mizeria* ‘sałatka przygotowana z surowych ogórków krojonych w plastry, siekanych lub tartych z dodatkiem śmietany i przypraw’;

po włosku:

DROGA – wł. ‘narkotyki’,

po polsku:

pol. droga – ‘wytyczony pas terenu służący do ruchu pojazdów; trasa’

Życie jest jak ta droga... przez chwilę jest pod górę, potem z górki po to, żeby znowu było pod górę

Źródło grafiki: <https://demotywatory.pl/1716395/Zycie-jest-jak-ta-droga>
[dostęp: 18.02.2022]

Co to jest mem? Czy Włosi lubią tworzyć memy?

Zaprojektuj własny mem, czyli humorystyczną wypowiedź z rysunkiem i krótkim tekstem, na temat kultury polskiej

Życie jest jak salto: najpierw wzbije w górę, potem wszystko wywraca się do góry nogami i w końcu jakoś stajesz na nogi

Źródło grafiki:

<https://demotywatory.pl/2244706/Zycie-jest-jak-salto>

[Dostęp: 18.02.2022]

Wiesz, co to fraszka? Taki mem, tylko bez obrazka

Źródło grafiki:

<https://demotywatory.pl/4837002/Wiesz-co-to-fraszka-Taki-mem-tylko-bez-obrazka>

[dostęp: 18.02.2022].

Kim są Ci ludzie?

Robert Kubica, jedyny Polak startujących w wyścigach Formuły 1.

Jan Paweł II, Karol Wojtyła, papież w latach 1978-2005.

Bernardo Bellotto (Canaletto), nadworny malarz Stanisława Augusta Poniatowskiego. Twórca wielu pejzaży przedstawiających XVIII-wieczną Warszawę.

Fryderyk Chopin, polski kompozytor i pianista.

**Adam Mickiewicz, polski poeta XIX wieku.
Stworzył Legion Polski w Rzymie w 1848 roku, by walczyć o wyzwolenie Włoch.**

Gustaw Herling-Grudziński, polski pisarz, autor książki *Inny świat*, w latach 1952-2000 mieszkał w Neapolu.

Bona Sforza, królowa Polski

Literatura:

Anna Szemberska, *Wybrane nowe italianizmy we współczesnej polszczyźnie*, „Kwartalnik Językoznawczy” 2011/3 (7), s. 46-64.

***Wielki słownik języka polskiego* [online] link: <https://wsjp.pl/> [dostęp: 18.02.2022]**

Opracowania własne